

СХВАЛЕНО

Вченою радою КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти
педагогічних кадрів»
(протокол від 26.05.2025 р. № 4)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор КНЗ КОР «Київський
обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних кадрів»

Віра РОГОВА

Наказ від «14» липня 2025 р. № 218

ПОГОДЖЕНО
Проректор

Олена ЧАСНІКОВА

(підпис)

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
«ОЦІНЮВАННЯ У КОМПЕТЕНТНІСНОМУ НАВЧАННІ
НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА»**

*для вчителів музичного мистецтва, образотворчого мистецтва,
інтегрованого курсу «Мистецтво», вчителів початкових класів, які
забезпечують викладання інтегрованого курсу «Мистецтво»*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Якісні системні зміни, що відбуваються в загальній середній освіті, в тому числі й освітній галузі “Мистецтво” пов’язані з використанням нових підходів до оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів освіти. Особливістю такого освітнього процесу є впровадження формуального оцінювання, в якому, згідно Закону України «Про повну загальну середню освіту» кожен учень має право на справедливе, неупереджене, об’єктивне, незалежне, недискримінаційне та добросовісне оцінювання результатів його навчання незалежно від виду та форми здобуття ним освіти, спрямованого на підтримку власне процесу навчання. У Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року чітко окреслено важливість цього підходу: не просто визначати, чого досягнув учень, а допомагати йому зрозуміти власний прогрес та шляхи покращення.¹

На відміну від традиційного оцінювання, яке часто сприймається як контроль, формувальне оцінювання орієнтоване на співпрацю, інтеракцію, взаємодію. Воно мотивує учнів до саморозвитку, сприяє рефлексії та формує впевненість у власних силах.

Формувальне оцінювання (оцінювання для навчання або оцінювання «в процесі») спрямовано на відстеження динаміки навчального поступу учня / учениці, визначення його / її навчальних (освітніх) потреб і скерування освітнього процесу на підвищення ефективності навчання з урахуванням виявлених результатів навчання. Найважливіше у формуальному оцінюванні – це спостереження за поступом дитини й, як наслідок, корегування наступних завдань відповідно до рівня та темпу, з яким дитина рухається, опановуючи зміст.

Для педагогів цей підхід також відкриває нові можливості: глибше розуміти потреби здобувачів освіти, адаптувати навчальні методи та будувати партнерські відносини з учасниками освітнього процесу. Завдяки ефективним технікам формуального оцінювання вчителі можуть створити у класі атмосферу, що заохочує до відкритого діалогу та розвитку критичного мислення. Формувальне оцінювання спрямоване на аналіз індивідуального прогресу учнів і планування індивідуального темпу навчання.

Це оцінювання здійснюють у формі самооцінювання, взаємооцінювання, оцінювання вчителем / учителькою з використанням окремих інструментів (карток, шкал, щоденника спостережень учителя, портфоліо результатів навчальної діяльності учня / учениці тощо) або за допомогою усного чи письмового коментаря.

В авторському курсі – сучасні техніки, інструменти, цифрові технології та конкретні приклади мистецької практики оцінювання у різних класах. Основна увага у програмі приділена перетворенню процесу оцінювання на зрозумілий, прозорий і максимально ефективний для обох сторін – здобувачів освіти та педагогів, що забезпечує успіхи тих, хто навчає, й тих, хто навчається.

- ☐ Як оцінювати учнів ефективно?
- ☐ Які стратегії формуального оцінювання підвищують самостійність учнів?
- ☐ Як забезпечити ефективний зворотний зв’язок?

Мета програми – формування професійних компетентностей педагогів щодо застосування системи оцінювання у процесі компетентнісного навчання у вивченні мистецтва з метою підвищення якісного рівня ефективності навчання, спрямованого на прогрес здобувачів освіти.

Завдання програми

1. Ознайомити з концепцією формуального оцінювання, його принципами та методологією.

¹ Політична пропозиція до проекту Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року [Електронний ресурс] / Сайт МОН України. – Режим доступу : [http://mon.gov.ua/about/kolegiya-ministerstva/rishennya-kolegiyi-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-\(2016-rik\).html](http://mon.gov.ua/about/kolegiya-ministerstva/rishennya-kolegiyi-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-(2016-rik).html).

2. Розробити інструментарій формувального оцінювання, навчити його використанню на уроках предметів мистецької освітньої галузі.
3. Сприяти формуванню здатності вчителів оцінювати результати навчання учнів не лише за кількісними, а й за якісними показниками.
4. Навчити педагогів правильно формулювати навчальні цілі з використанням SMART-методики.
5. Ознайомити педагогів із цифровими інструментами, які сприяють ефективному зворотному зв'язку та об'єктивному оцінюванню результатів навчання.
6. Розкрити спеціальні технології оцінювання, що пов'язані зі специфікою мистецької діяльності.

Загальні очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

- Розуміння концепції формувального оцінювання та його ролі в освітньому процесі.
- Знання основних принципів та підходів до справедливого оцінювання.
- Опанування методики SMART для визначення навчальних цілей.
- Усвідомлення ролі самооцінювання та взаємооцінювання в навчальному процесі.
- Знання сучасних цифрових інструментів для оцінювання та зворотного зв'язку.

Уміння

- Формулювати навчальні цілі відповідно до методики SMART.
- Використовувати інструменти формувального оцінювання на уроках мистецької освітньої галузі.
- Створювати критерії оцінювання для само- та взаємооцінювання учнів.
- Застосовувати справедливі та об'єктивні методи оцінювання результатів навчання.
- Використовувати цифрові ресурси для оцінювання та зворотного зв'язку.
- Аналізувати результати навчальної діяльності учнів та коригувати освітній процес відповідно до отриманих даних.

Цінності

- Усвідомлення важливості академічної доброчесності як фундаменту якісної освіти.
- Орієнтація на розвиток учня через підтримку, конструктивний зворотний зв'язок і створення сприятливого навчального середовища.
- Визнання значущості компетентнісного підходу у викладанні предметів мистецької освітньої галузі.
- Прагнення до професійного розвитку та впровадження інноваційних підходів у мистецько-педагогічну практику.

Ставлення

- Відповідальне ставлення до процесу оцінювання як до важливого інструменту розвитку учня.
- Готовність використовувати новітні підходи до оцінювання та впроваджувати їх у практику.
- Орієнтація на партнерську взаємодію між учителем, учнем і батьками в освітньому процесі.
- Відкритість до змін, здатність аналізувати та адаптувати сучасні освітні методики.
- Свобода у виборі алгоритмів оцінювання, але в межах визначених груп результатів навчання.

Розробники програми	Ковальова С.В. , доцент кафедри суспільно-гуманітарної освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»		
Найменування програми	Освітня програма підвищення кваліфікації «Оцінювання у компетентнісному навчанні на уроках мистецтва» для вчителів музичного мистецтва, образотворчого мистецтва, інтегрованого курсу «Мистецтво», вчителів початкових класів, які забезпечують викладання інтегрованого курсу «Мистецтво»		
Мета програми	Формування здатності педагогів до впровадження системи оцінювання в компетентнісному навчанні учнів на уроках мистецтва		
Зміст програми	№ з/п	Тема заняття	Год
	Модуль І.		
	1.	Вступ до теми " Вступ до теми: «Оцінювання в системі компетентнісного навчання на інтегрованих уроках мистецтва в НУШ "	2
	2.	Організація освітнього процесу у вивченні предметів мистецької освітньої галузі за оновленою типовою освітньою програмою : коментар змін у базовому предметному навчанні	2
	Модуль ІІ.		
	3.	Сучасний інструментарій для оцінювання результатів навчальних досягнень учнів на інтегрованих уроках мистецтва в 5-9 кл НУШ.	2
	Модуль ІІІ.		
	4.	Формувальне оцінювання в системі оцінювання навчання учнів	4
	5.	Спеціальні методи й техніки формувального оцінювання базових знань учнів у компетентнісному навчанні на уроках мистецтва в НУШ	4
	6.	Свідомість досягнень як форма оцінювання результатів навчальних досягнень учнів на уроках мистецтва: критерії оцінювання	2
	7.	Моделі, групи, практичні завдання для оцінювання результатів навчання здобувачів освіти уроках мистецтва	2
	8.	Організація компетентнісного навчання на інтегрованих уроках мистецтва: від мети до рефлексії	4
	9.	Штучний інтелект у професійній діяльності вчителя мистецтва: від викликів до практичних рішень	2
	10.	Цифрові технології в оцінюванні результатів навчальних досягнень здобувачів освіти	2
	Модуль ІV.		
	11.	Тематична дискусія з питань упровадження системи оцінювання оцінювання у практиці вивчення музичного, образотворчого мистецтва та інтегрованого курсу “Мистецтво” в НУШ	2
Обсяг програми	1 кредит ЄКТС / 30 год (26 годин – аудиторні, 4 години – керована самостійна робота)		

Форма підвищення кваліфікації	Інституційна (денна)
Результати навчання (перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться)	<i>Загальні компетентності:</i> Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина. <i>Професійні компетентності:</i> ГЗ.1. Здатність здійснювати оцінювання результатів навчання здобувачів освіти ГЗ.3. Здатність формувати спроможність у здобувачів освіти до самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання ГЗ.1.33. Методики здійснення формульованого поточного і підсумкового оцінювання ГЗ.1.34. Способи фіксації результатів педагогічних спостережень ГЗ.1.35. Критерії та рекомендації щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти ГЗ.1.У4. Розробляти критерії оцінювання різних видів навчальної діяльності ГЗ.3.У1. Розвивати в здобувачів освіти вміння здійснювати самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання ГЗ.1.К3. Залучати здобувачів освіти до оцінювання, взаємодіяти зі здобувачами освіти та їхніми батьками та іншими учасниками освітнього процесу щодо планування подальшої освітньої траєкторії ГЗ.1.В1. Здійснювати оцінювання здобувачів освіти на основі об'єктивності, прозорості, поваги, відповідальності, справедливості, індивідуального характеру оцінювання ГЗ.1.В2. Відповідально ставитися до розроблення критеріїв оцінювання здобувачів освіти, формувати відповідальне ставлення здобувачів освіти до свого навчання через залучення до спільного розроблення критеріїв оцінювання окремих видів діяльності.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ І.

1.1. Вступ до теми «Оцінювання в системі компетентнісного навчання на інтегрованих уроках мистецтва в НУШ»

Компетентнісний підхід і компетентнісне навчання як провідник реформи НУШ. Принципи компетентнісного оцінювання: як перейти від оцінки знань до прогресу учнів. Функції оцінювання. Види оцінювання. Філософія методу “зеленої ручки”. Особливості оцінювання різних видів мистецької діяльності на інтегрованих уроках мистецтва. Оцінювання як ефективний інструмент розвитку і підтримки мистецького навчального поступу здобувачів освіти.

1.2. Організація освітнього процесу у вивченні предметів мистецької освітньої галузі за оновленою типовою освітньою програмою : коментар змін у базовому предметному навчанні.

Аналіз ключових змін, закладених типовою освітньою програмою. Переваги Типової основної програми (5-9 кл.) Навчальний план закладу ЗЗО. Організація освітнього процесу на заняттях мистецтва у 5-9 класі НУШ. Новий інструментарій оцінювання. Навчальне навантаження в МІО. Модельні програми з мистецьких предметів та їх особливості змісту. Інтеграція замість фрагментації, міжпредметна, міжгалузева інтеграція. Свобода й гнучкість вибору форм, методів, технологій. Оцінювання як інструмент розвитку, відстеження

індивідуального прогресу учнів.

МОДУЛЬ II.

2.1. Сучасний інструментарій в системі оцінювання результатів навчальних досягнень учнів на інтегрованих уроках мистецтва в 5-9 кл НУШ.

Оцінювання в мистецькій галузі враховує творчий потенціал, емоційний відгук та індивідуальний розвиток учнів. Відстеження динаміки розвитку учня, його індивідуальних досягнень та підтримці творчого процесу. Основні напрямки та інструменти оцінювання у процесі: пізнання мистецтва та художнього мислення, художньо-творчій діяльності та мистецькій комунікації, емоційному досвіді та художньо-естетичному ставленні. Критерії оцінювання.

МОДУЛЬ III.

3.1. Формувальне оцінювання в системі оцінювання навчання учнів.

Формувальне оцінювання (оцінювання для навчання або оцінювання «в процесі») спрямовано на відстеження динаміки навчального поступу учня / учениці, визначення його / її навчальних (освітніх) потреб і скерування освітнього процесу на підвищення ефективності навчання з урахуванням виявлених результатів навчання. Найважливіше у формувальному оцінюванні – це спостереження за поступом дитини й, як наслідок, корегування наступних завдань відповідно до рівня та темпу, з яким дитина рухається, опановуючи зміст.

3.2. Спеціальні методи й техніки формувального оцінювання базових знань учнів у компетентнісному навчанні на уроках мистецтва в НУШ

Мистецька діяльність як основа формування компетентностей учнів у процесі базового предметного навчання. Спеціальні техніки й інструменти оцінювання на уроках музичного й образотворчого мистецтва. Кубик Блума в оцінюванні результатів мистецької діяльності.

3.3 Свідомість досягнень як форма оцінювання результатів навчальних досягнень учнів на уроках мистецтва: критерії оцінювання.

Вимоги до оформлення й змісту свідомості досягнень на уроках мистецтва. Свідомість досягнень як сучасна форма оцінювання. Створення індивідуалізованих свідомостей для підвищення рівня зворотного зв'язку, мотивацію та підтримку індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти.

3.4 Моделі, групи, практичні завдання для оцінювання результатів навчання

здобувачів освіти на уроках мистецтва.

Особливості змісту оцінювання результатів навчальних досягнень учнів.

Приклади. У першій моделі вчитель/-ка може виводити семестрову оцінку, у якій враховуються підсумкові роботи за однією або декількома групами результатів, а також беруться до уваги поточні оцінки за групами результатів. Друга модель оцінювання, як і перша, передбачає, що впродовж семестру фіксуються досягнення учнів за кожною групою результатів, а наприкінці семестру учнівству пропонується комплексна підсумкова робота за кожною з груп результатів. Третя модель оцінювання передбачає, що семестрова оцінка виставляється за підсумками комплексної підсумкової роботи або на основі підсумкових робіт за однією або декількома групами результатів з урахуванням тематичного оцінювання. Розробка практичних завдань за трьома групами результатів та критеріями оцінювання.

3.5 Організація компетентнісного навчання на інтегрованих уроках мистецтва: від мети до рефлексії

Теоретичні і практичні засади організації компетентнісного навчання. Універсальні можливості мистецтва як інтегрального ресурсу формування ключових і предметних компетентностей, а також критичного мислення, емоційного інтелекту, комунікації. Мистецтво як інструмент цілісного розвитку компетентної особистості. Методичні орієнтири інтеграції різних видів мистецтва у навчальних програмах, мистецьких заняттях. Модель (структурні компоненти), дидактичний інструментарій сучасного інтегрованого уроку.

3.6. Штучний інтелект у професійній діяльності вчителя мистецтва: від викликів до практичних рішень

Розвінчуємо міфи про ШІ. Чому потрібно опановувати ШІ? Практичні кейси: ШІ як помічник вчителя. Текстові ШІ моделі. ШІ для генерації зображень. Інтерактивні та ігрові ШІ інструменти. Спеціалізовані ШІ рішення. ШІ це інструмент, який треба використовувати гнучко. Спільноти практики: підтримка для вчителів. ШІ – не загроза, а величезна можливість для трансформації освітнього процесу, для персоналізації навчання, створення інтерактивних матеріалів, професійного розвитку педагога.

3.7 Цифрові технології в оцінюванні результатів навчальних досягнень здобувачів освіти

Теоретичні засади використання ШІ в освітньому оцінюванні. Поняття та класифікація технологій ШІ. Інструменти та алгоритми ШІ для оцінювання знань. Автоматизовані тести та системи адаптивного оцінювання. Переваги застосування ШІ в оцінюванні. Виклики та ризики впровадження. Необхідність педагогічного контролю над результатами. Інтеграція ШІ з електронними журналами та платформами дистанційного навчання.

МОДУЛЬ IV.

Тематична дискусія з питань упровадження системи оцінювання у практиці вивчення музичного, образотворчого мистецтва та інтегрованого курсу “Мистецтво” в НУШ:

- ✓ як оцінювати учнів за новим стандартом;
- ✓ чому з'явилися оцінки за групами результатів;
- ✓ які моделі оцінювання та ведення журналу пропонує МОН;
- ✓ яка роль поточних і тематичних оцінок;
- ✓ що обов'язково має включати семестрова оцінка;
- ✓ чи обов'язкові підсумкові роботи.

ЯКЕ ОЦІНЮВАННЯ “ПРАЦЮЄ” Вашій БАЗОВІЙ ШКОЛІ?

Запитання для самоконтролю

1. Розкрийте основний зміст нормативно-правового забезпечення оцінювання результатів навчальних досягнень учнів у вивченні предметів мистецької освітньої галузі.
2. Назвіть спільні для всіх компетентностей наскрізні вміння як складову оцінювання результатів навчальних досягнень учнів.
3. Які базові знання є основою оцінювання результатів навчальних досягнень учнів на уроках музичного мистецтва за новими модельними програмами.
4. Назвіть типи оцінювання на уроках мистецтва.
5. Розкрийте сутність поняття формувального оцінювання. Наведіть приклади з практики.
6. Порівняйте особливості підсумкового і формувального оцінювання та з'ясуйте його відмінності та переваги.
7. Що означає навчання для навчання? На прикладі теми уроку музичного мистецтва запропонуйте техніки та технології оцінювання результатів навчальних досягнень учнів у своїй практиці музичної діяльності.
8. Використайте техніку кола Вена для визначення особливостей підсумкового і формувального оцінювання.
9. Використавши підручник інтегрованого курсу “Мистецтво” для 5 класу, створіть таблицю ЗДХ з метою відстеження рефлексії учнів щодо вивчення теми уроку.
10. Які цифрові технології використовуються у вашому досвіді організації музичної діяльності учнів для оцінювання результатів навчальних досягнень учнів?
11. У чому полягає цінність формувального оцінювання?
12. Запропонуйте свій варіант розробленого щоденника спостережень для оцінювання навчальних досягнень учнів у мистецькій практиці.

13. Назвіть три базові компоненти формуального оцінювання.
14. Поясніть особливу сутність системи оцінювання мистецьких досягнень.
15. Особливістю системи оцінювання досягнень учнів предметів мистецької освітньої галузі є її багатофункціональність, що зумовлена багатокомпонентністю змісту мистецької освіти, спрямованої на цілісне формування художньо-естетичної культури учнів.
16. Перегляньте відео, вебінар від науковців і практиків мистецької освітньої галузі <https://www.youtube.com/watch?v=u7YONStaCyg> та розкрийте його ключові змістові питання.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти / затверджений Постановою КМУ від 23.11.2011 № 1392 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/ua/often-requested/state-standards/>.
2. Про освіту : Закон України [Електронний ресурс] : затверджений Верховною Радою України від 13 травня 1999 (в редакції від 28.09.2017, підстава [2145-19](#)). – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти "Нова українська школа" на період до 2029 року [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80>.
4. Кабан Л.В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів у новій українській школі [Електронний ресурс]/ Л. В. Кабан // Народна освіта. 2017. №1 (31). Режим доступу : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4471.
5. Політична пропозиція до проекту Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року [Електронний ресурс] / Сайт МОН України. – Режим доступу : [http://mon.gov.ua/about/kolegiya-ministerstva/rishennya-kolegiyi-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-\(2016-rik\).html](http://mon.gov.ua/about/kolegiya-ministerstva/rishennya-kolegiyi-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-(2016-rik).html).
6. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 28 січня 2014 року № 1/9-74 «Інструктивно-методичні матеріали щодо контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів» [Електронний ресурс] / Сайт МОН України. – Режим доступу : mon.gov.ua/content/Нормативно-правова%20база/1-9-74.pdf
7. Додаток до наказу МОН України від 19 серпня 2016 року № 1009 «Орієнтовні вимоги до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи» [Електронний ресурс] / Сайт МОН України. Режим доступу : old.mon.gov.ua/img/zstored/files/1-2-08-i.pdf.
8. Вілмут Дж. Використання портфолію для навчання та оцінювання : навч. посібн. / за ред. І. Є.Булах, М. Р. Мруги. К. : Майстер-клас, 2007. –48 с.
9. Вілмут Дж. Оцінювання для навчання : навч. посіб. / за ред. І. Є.Булах, М. Р. Мруги. – К. : Майстер-клас, 2007. – 170 с.
10. Гронлунд Норман Е. Оцінювання студентської успішності : практичний посібник / Е. Гронлунд Норман. К., 2005. 312 с.
11. Дементієвська Н. Формуюче оцінювання в курсі допрофільної підготовки за програмою Intel "Шлях до успіху" / Н. Дементієвська // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. 2012. № 2. С. 60–69.
12. Канівець Т. М. Основи педагогічного оцінювання : навчально-методичний посібник / Т. М. Канівець. – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2012. 102 с.
13. Локшина О. І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу : теорія і практика (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) : монографія / О. І. Локшина. К. : Богданова А.М. , 2009. 404 с.
14. Морзе Н. В. Формувальне оцінювання : від теорії до практики / Морзе Н. В., Барна О. В., Вембер В. П. // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. 2013. № 6. С. 45–57.

15. Основи педагогічного оцінювання. Частина І. Теорія. Навчально-методичні та інформаційно-довідкові матеріали для педагогічних працівників / [Агрусті Г., Артемчук Л. М., Булах І. Є., Вілмут Д., Лукіна Т. О., Мруга М. Р.]. – К. : Майстер-клас, 2005. – 94 с.
16. Основи педагогічного оцінювання. Частина ІІ. Практика. Навчально-методичні та інформаційно-довідкові матеріали для педагогічних працівників / упорядники : Артемчук Л. М., Булах І. Є., Мруга М. Р. –К. : Майстер-клас, 2005. 54 с.

Інтернет-ресурси для самостійного опрацювання

1. Що таке формувальне оцінювання, чому воно потрібне учням і які основні виклики
<https://nus.org.ua/view/shho-take-formuvadne-otsinyuvannya-chomu-vonopotribne-uchnyam-i-yaki-osnovni-vyklyky/>
2. Оцінювання в 5 класі НУШ: як воно може стати інструментом навчання та підвищення мотивації
<https://nus.org.ua/articles/otsinyuvannya-v-5-klasi-nush-yak-vono-mozhestaty-instrumentom-navchannya-ta-pidvyshhennya-motyvatsiyi/>
3. Кабан Л.В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів у новій українській школі
https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4471
4. Ютуб канал Духно Н., вчителя музичного мистецтва Черняхівської ЗОШ, керівника обласної педагогічної студії 2022 “Цифрові технології у вивченні музичного мистецтва та інтегрованого курсу “Мистецтво”
<https://www.youtube.com/c/%D0%9D%D0%B0%D0%B4%D1%96%D1%>